

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060104

DOM
2020-12-21
Stockholm

Mål nr
M 9717-19

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2019-08-27 i mål nr M 2773-18, se bilaga A

PARTER

Klagande

Kosterbaden Pensionat AB

Ombud: Advokat C R A och advokat K H

Motpart

Länsstyrelsen i Västra Götalands län
403 40 Göteborg

SAKEN

Föreläggande att avlägsna intags- och returledning för havsvatten på fastigheterna Nord-Koster med flera i Strömstads kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom upphäver Mark- och miljööverdomstolen Länsstyrelsen i Västra Götalands läns beslut den 2 juli 2018, dnr 521-15117-2018 och dnr 535-15106-2018.

Dok.Id 1598278

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Kosterbaden Pensionat AB (bolaget) har i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva länsstyrelsens beslut och i andra hand att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra tiden när bolaget ska ha uppfyllt föreläggandet till 12 månader från lagakraftvunnen dom.

Länsstyrelsen har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

BAKGRUND

Bolaget har vid flera tillfällen anmält en vattenverksamhet bestående i utläggning av två parallella ledningar på havsbotten, en intagsledning för havsvatten till en avsaltningsanläggning och en returledning för processvatten. Länsstyrelsen har efter anmälningarna beslutat om försiktighetsmått bl.a. avseende hur ledningen skulle förankras i botten (för närmare redogörelse, se mark- och miljödomstolens dom).

Bolaget har ändrat utförandet i förhållande till vad som anges i länsstyrelsens beslut den 22 januari 2018. I stället för att trycka ned ledningen i den mjuka botten med hjälp av en grävmaskin har bolaget valt att schakta ned ledningen 30 meter ut från strandlinjen och därefter låta ledningen ligga synlig på botten och klä den med ett hölje av betongcanvas på en sträcka om 20 meter från schaktområdet. De följande 60 metrarna av ledningen, intill ett vattendjup av 1,5 meter, har ledningen schaktats ned under botten för hand. Resterande 40 meter av den del av ledningen som omfattas av länsstyrelsens föreläggande är ledningen lagd på havsbotten.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN M.M.

Parterna har anfört detsamma som i mark- och miljödomstolen med i huvudsak följande tillägg och förtydliganden.

Bolaget

Inför den första anmälan av vattenverksamheten tog bolaget fram information om vattendjup, bottens beskaffenhet och eventuell förekomst av ålgräs. Bolaget har inte haft anledning att misstänka att dessa uppgifter skulle ändras. Därför baserade bolaget även efterföljande anmälningar av verksamheten på det underlaget. Eftersom det var fråga om en anmälningspliktig verksamhet gjordes en begränsad utredning i jämförelse med om det hade varit fråga om en tillståndspliktig verksamhet. Det visade sig senare att förutsättningarna för verksamheten delvis hade förändrats. För att nå fullständig säkerhet om bottenförhållandena hade bolaget varit tvunget att provgräva längs med hela ledningens sträckning vilket hade varit en anmälningspliktig åtgärd i sig. Bolaget har fullgjort sin undersökningsplikt utifrån de krav som kan ställas på en anmälningspliktig verksamhet. Länsstyrelsen har genom sitt agerande, bl.a. att kräva styrd borring, bidragit till att totalt tre anmälningar har skett. Bolaget har ansett att den senaste ändringen har varit en ändring av ringa karaktär vilken inte har krävt någon ny anmälan.

Bolaget har gett in ny utredning i Mark- och miljööverdomstolen, bl.a. ett yttrande av marinbiolog R E, BlueOrbis AB, angående lokaliseringen av ledningen, ledningens miljöpåverkan samt miljöpåverkan vid rivning och nyanläggning.

Länsstyrelsen

Bolaget har upprepade gånger lämnat uppgifter gällande etableringen av intags- och returledningar för verksamhetens avsaltningsanläggning som senare visat sig vara felaktiga. Bristerna har rört både tillvägagångssätten och förutsättningarna på platsen för åtgärden. Felaktigheterna har varit så omfattande att verksamheten har behövt prövas på nytt vilket resulterat i nytt beslut från länsstyrelsen den 22 januari 2018. De felaktigheter som bolaget upptäckte därefter har emellertid inte resulterat i någon ytterligare anmälan. Detta trots att felaktigheterna varit så omfattande att de inneburit

förändrade arbetsmetoder och nya placeringar av ledningarna. Eftersom bolaget inte gjorde någon ny anmälan av verksamheten har länsstyrelsen inte heller fattat något nytt beslut i fråga om åtgärdens tillåtlighet. Istället för att anmäla förändringarna och invänta länsstyrelsens beslut har bolaget färdigställt nedläggningen av vattenledningen. Därefter har bolaget informerat länsstyrelsen om hur det gått tillväga när det utfört arbetet och vilket resultat det inneburit. Genom åtgärden har 140 meter ledning etablerats utan föregående anmälan. Ledningen har placerats på ett sätt som påtagligt påverkar naturmiljön i den grunda viken.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Frågan i målet gäller om det finns fog för att förelägga bolaget att avlägsna den vattenledning som bolaget anlagt på havsbotten (se 26 kap. 9 § första och andra styckena miljöbalken).

Bolaget har anmält vattenverksamhet för nedläggning av vattenledningar men avvikit från det utförande som framgår av anmälan och länsstyrelsens beslut om försiktighetsmått den 22 januari 2018. Enligt länsstyrelsen har bolaget lämnat felaktiga uppgifter om tillvägagångssätten för etableringen av ledningarna och om förutsättningarna på platsen. Felaktigheterna har varit så omfattande att verksamheten borde ha prövats på nytt. Enligt länsstyrelsen har ledningen placerats på ett sätt som påtagligt påverkar naturmiljön i den grunda viken.

Ändrat utförande

Mark- och miljööverdomstolen prövar först om avvikelsen avseende utförandet är så omfattande att det hade krävts en ny anmälan.

Länsstyrelsens beslut om försiktighetsmått reglerar hur 150 meter av ledningen ska förläggas i vattnet och förankras vid botten. Enligt beslutet ska ledningen tryckas ned under havsbotten med hjälp av en grävmaskin. Detta gäller hela ledningens längd ned till ett vattendjup på 3 meter, förutom de första 10 metrarna från strandlinjen där

ledningen ska schaktas ned. Bolaget har istället låtit placera ledningen ovanpå botten, dels på en inre delsträcka där ledningen permanent kommer att ligga ovanpå botten dels på en yttre delsträcka där ledningen på sikt kommer att sjunka ner i botten.

På den inre delsträckan är ca 20 meter av ledningen lagd direkt på hård botten och förankrad genom att den har försetts med ett hölje av betongcanvas vilket i sin tur har täckts med stenar.

Enligt länsstyrelsen försämrar detta tillvägagångssätt förutsättningarna för ett långsiktigt bevarande av områdets naturvärden eftersom ledningen skapar en barriär i viken och barriäreffekten blir särskilt stor vid lågvatten då ledningarna kan bli synliga ovan vattenytan. Enligt länsstyrelsen förändrar också ledningen med betongcanvasen strandens karaktär på ett betydande sätt.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att denna del av ledningen sträcker sig 20 meter rakt ut i viken. Botten sluttar nedåt och vattendjupet ökar på denna sträcka från 0,5 meter till 1 meter vid medelvattenstånd. Innanför den canvasklädda delen är ledningen nedschaktad till strandlinjen och vid medelvattenstånd är avståndet från strandlinjen till den canvastäckta delen 30 meter. Även om den canvastäckta delen av ledningen ligger nära eller över vattenytan vid låga vattenstånd sträcker den sig rakt ut och skär således inte av någon del av viken. Ledningen är dessutom omgiven av stenar som skapar en naturligare miljö. Mark- och miljööverdomstolen bedömer att denna avvikelse medför en begränsad påverkan på naturmiljön.

På den yttre delsträckan, mellan 1,5 och till 3 meters djup, har ledningen lagts direkt på botten istället för att tryckas ned på en sträcka om ca 40 meter. Enligt bolaget kommer ledningen, som är försedd med vikter, i denna del gradvis att sjunka ned under havsbotten av sin egen tyngd. Uppgiften har inte ifrågasatts av länsstyrelsen. Mark- och miljööverdomstolen bedömer att det förhållandet att ledningen inte tryckts ned i botten på denna sträcka i sig inte kan anses medföra annat än en mycket begränsad påverkan på naturmiljön. Frågan om påverkan på ålgräs prövas nedan.

Mark- och miljööverdomstolen bedömer att de angivna avvikelserna inte kan anses medföra mer än en begränsad påverkan på naturmiljön. Domstolen anser därför att det ändrade utförandet av ledningen inte innebär att den utförda vattenverksamheten går utöver vad som följer av anmälan och länsstyrelsens beslut på ett sätt som medför att verksamheten borde ha prövats på nytt.

Brister i utredningen

Länsstyrelsen har även gjort gällande att den utredning bolaget gjort inför anmälan har varit bristfällig och att bolaget lämnat felaktiga uppgifter både vad gäller vattendjupet där ledningen har förlagts, bottenens hårdhet och förekomsten av ålgräs. Enligt länsstyrelsen har felaktigheterna varit så omfattande att åtgärdens tillåtlighet behövt prövas på nytt.

I fråga om anmälningspliktiga vattenverksamheter ställs inte samma krav på utredning när det gäller t.ex. förutsättningarna för att utföra verksamheten och dess miljöpåverkan som är fallet vid en vattenverksamhet som kräver tillstånd. Av 20 § förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet m.m. framgår att en anmälan ska innehålla de uppgifter, ritningar, kartor och tekniska beskrivningar som behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna bedöma verksamhetens art, omfattning, miljöeffekter och påverkan på närliggande fastigheter.

På den yttersta delen av den ledningssträckning som omfattas av länsstyrelsens försiktighetsmått, ca 20 meter, där ledningen skulle ha tryckts ned och ca 50 meter vidare ut på djupare vatten förekommer ålgräs. Någon förekomst av ålgräs har inte redovisats i ansökan och har därmed inte heller beaktats i länsstyrelsens beslut om försiktighetsmått m.m. Av utredningen i målet framgår att bottenundersökningar gjordes 2010 varvid det konstaterades att det varken fanns tång eller ålgräs i området. Enligt bolaget har länsstyrelsen inte efterfrågat nya undersökningar och bolaget har inte heller haft anledning att anta att bottenförhållandena skulle ha ändrats. Ålgräsförekomsten upptäcktes först i februari 2018 samband med arbetena att lägga ut ledningen. Länsstyrelsen har gett in en drönarinventering som visar att ålgräsbeståndet omfattade en yta på ca 0,69 hektar sommaren 2018. Enligt den dykinspektion som

bolaget låtit utföra i september 2018 förekom ålgräs fläckvis inom detta område, men det fanns både vegetationslös botten och botten med endast alger inom området.

Enligt Mark- och miljööverdomstolen kan en ca sju år gammal bottenundersökning normalt sett inte anses som ett godtagbart underlag för en anmälan av det slag det här är frågan om. Det bör åtminstone krävas att resultaten av den tidigare undersökningen bekräftas av en senare inspektion. Den omständigheten att ålgräs har etablerat sig på en del av den anmälda ledningssträckningen skulle ha upptäckts vid en sådan inspektion. Med hänsyn till ålgräsförekomsten borde åtgärdens tillåtlighet ha prövats på nytt genom en ny anmälan. Mark- och miljööverdomstolen anser därför att den utredning som bolaget presenterat 2018 inte varit tillräcklig för att tillsynsmyndigheten i erforderlig omfattning skulle kunna bedöma miljöeffekterna av verksamheten.

Då det gäller de övriga brister i utredningen som påtalats av länsstyrelsen anser Mark- och miljööverdomstolen inte att de är av sådan omfattning att bolaget inte kan anses ha uppfyllt de krav på utredning som bör ställas i ett anmälningsärende.

Finns det fog för rivningsföreläggandet?

Mark- och miljööverdomstolen har bedömt att utredningen inför 2018 års anmälan inte varit tillräcklig och att förekomsten av ålgräs på en del av ledningssträckan motiverar att åtgärdens tillåtlighet borde ha prövats på nytt genom en ny anmälan. Frågan är om länsstyrelsen mot denna bakgrund haft fog för att förelägga bolaget att avlägsna vattenledningarna.

Ledningen består av två parallella rör med en total bredd om ca 20 cm som är förankrade i botten med vikter. Ledningen passerar genom ålgräsbeståndet på en sträcka om ca 70 meter. Av utredningen framgår att ålgräset etablerat sig i området sedan 2010. Vidare framgår att ledningen håller på att sjunka ned under botten. Ledningen får därför antas ligga fast på botten. Enligt Mark- och miljööverdomstolens bedömning medför den befintliga ledningen endast en relativt begränsad påverkan på ålgräsbeståndet.

Med hänsyn till den begränsade påverkan som ledningen bedöms ha på ålgräsbeståndet och den påverkan ett borttagande av ledningen kan antas ha samt med beaktande av behovet av ledningen och avsaltningens anläggningen anser Mark- och miljööverdomstolen att det är alltför ingripande att förelägga bolaget att ta bort ledningen. Det har heller inte framkommit att det finns någon lämpligare lokalisering av ledningen och länsstyrelsen har inte efterfrågat kompletterande uppgifter om bottenförhållandena vid den nya anmälan.

Ledningen ligger i och för sig strax innanför gränserna för Natura 2000-område och naturreservat samt även inom strandskyddsområde. Mot bakgrund av den begränsade miljöpåverkan ledningen medför bedömer Mark- och miljööverdomstolen dock att det inte är motiverat att ta bort ledningen med hänsyn till gällande områdesskydd.

Sammantaget gör Mark- och miljööverdomstolen bedömningen att omständigheterna i detta fall inte ger tillräckligt fog för att förelägga bolaget att avlägsna intags- och returledning för havsvatten. Länsstyrelsens föreläggande ska därför upphävas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv och Rikard Backelin, tekniska rådet Ingrid Johansson och hovrättsrådet Ulf Wickström, referent.

Föredragande har varit Ylva Svensson.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2019-08-27
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 2773-18

PARTER

Klagande

Kosterbadens Pensionat AB

Ombud: advokaten C R A och advokaten K J

Motpart

Länstyrelsen i Västra Götalands län
403 40 Göteborg

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länstyrelsen i Västra Götalands läns beslut den 2 juli 2018 i ärende nr 535-15106-2018 och 521-15117-2018, se bilaga 1

SAKEN

Föreläggande att avlägsna intags- och returledning för havsvatten på fastigheterna Nord-Koster med flera i Strömstads kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

Kosterbaden Pensionat AB (nedan Kosterbaden) gav 2011 in en anmälan om vattenverksamhet i form av utläggande av intagsledning för havsvatten till avsaltningssanläggning till länsstyrelsen i Västra Götalands län (nedan länsstyrelsen), som samma år beslutade om försiktighetsmått för vattenverksamheten. Arbetena utfördes inte och Kosterbaden gav 2015 in en ny anmälan om vattenverksamhet till länsstyrelsen avseende samma typ av anläggning men med en ny ledningssträckning. Länsstyrelsen meddelade år 2016 beslut om försiktighetsmått för vattenverksamheten och som villkor föreskrevs bl.a. att ledningen skulle förläggas med styrd borring eller genom tryckning i strand och grundområde ned till tre meters vattendjup samt att ledningen inte fick föreläggas genom spolning. Under 2017 meddelade Kosterbaden länsstyrelsen att ledningen inte kunde förläggas med styrd borring.

Kosterbaden gav 2017 in ytterligare en ny anmälan om vattenverksamhet till länsstyrelsen avseende samma typ av anläggning. I anmälan beskrevs en alternativ arbetsmetod vid strand och grundområde; ledningen skulle schaktas med grävmaskin från landsidan. Mellan schaktområdet och cirka tre meters vattendjup skulle ledningen tryckas ned i den mjuka botten med hjälp av en grävmaskin på pråm. Länsstyrelsen meddelade i januari 2018 beslut om försiktighetsmått avseende vattenverksamheten som innebar att det nya anläggningssättet godtogs.

I mars 2018 meddelade Kosterbaden länsstyrelsen att vattendjupet var avsevärt lägre än väntat, att botten var hårdare än väntat och att det fanns ålgräs i viken. Den i anmälan angivna metoden gick inte att använda för att nedlägga ledningen i botten. Kosterbaden meddelade länsstyrelsen att bolaget avsåg att använda ett ändrat tillvägagångssätt, där ledningen till viss del skulle komma att ligga synlig på botten och bekläs med en betongcanvas, och att bolaget bedömt att någon ny anmälan inte skulle behövas eftersom det var fråga om ändring av ringa karaktär. Kosterbaden kom att lägga en betongcanvas över den del av ledningen som låg fri på botten. Länsstyrelsen beslutade att öppna ett tillsynsärende på grund av att ledningsdragningen inte utförts i enlighet med villkoren i beslutet från januari 2018.

Länsstyrelsen beslutade den 2 juli 2018, med stöd av 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken, MB, att förelägga Kosterbaden vid vite om 75 000 kronor att, senast sex månader efter att beslutet vunnit laga kraft, utföra följande åtgärder på fastigheterna Nord-Koster med flera i Strömstads kommun.

1. Återställa strand- och vattenområdet där ledning för intags- och returvatten nedlagts, d.v.s. bortforsla ledning m.m. på sträckan A-B enligt bifogad karta.
2. Tilljämna marken till omkringliggande mark- och bottennivå och låta naturlig vegetation återetablera.

Därutöver förelade länsstyrelsen med stöd av 26 kap. 21 § MB Kosterbaden att senast 1 månad efter det att åtgärderna senast ska ha utförts skicka bilder till länsstyrelsen som styrker att utförandet skett på ett tillfredsställande sätt.

Kosterbaden har nu överklagat länsstyrelsens beslut av den 2 juli 2018,

YRKANDEN M.M.

Kosterbaden

Kosterbaden har yrkat i första hand att länsstyrelsens föreläggande ska upphävas och i andra hand att tidpunkten för fullgörandet av föreläggandet ska ändras till senast tolv månader efter att föreläggandet har vunnit laga kraft.

Kosterbaden har som grund för förstahandsyrkandet anfört i huvudsak följande. Föreläggandet är otydligt. Den anläggningsmetod som Kosterbaden använt sig av innebär inte någon påtaglig skada för miljön. Länsstyrelsens föreläggande är mer ingripande än vad som behövs.

Som grund för andrahandsyrkandet har Kosterbaden anfört att om föreläggandet ska bestå så måste bolaget ges skälig tid för att vrida åtgärderna.

Sakomständigheter

Den vidtagna åtgärden

På grund av att vattendjupet samt bottens beskaffenhet och flora inte stämde överens med den information som entreprenören fått behövde ledningen tryckas ned

längre ut från land och det var inte möjligt att gräva ned hela ledningen. Det gick inte att finna en annan framkomlig väg som möjliggjorde förläggande av ledningen inom rådande servitut och i enlighet med länsstyrelsens beslut. När det stod klart att det inte gick att nedlägga ledningen i botten i enlighet med länsstyrelsens beslut från januari 2018 kontaktade Kosterbaden länsstyrelsen och föreslog att den del av ledningen som inte kunde grävas ned i enlighet med av länsstyrelsen beslutade försiktighetsmått, då uppskattat till cirka 25 meter av den totala ledningslängden om 350 meter, skulle förses med en betongkanvas. Kosterbaden uppgav till länsstyrelsen att bolaget bedömde att det var fråga om ändring av ringa karaktär, men bad ändå om länsstyrelsens inställning i fråga om ändringen av anläggningsmetoden utgjorde en anmälningspliktig åtgärd. Kosterbaden fick dock ingen återkoppling.

Kosterbaden kände sig nödgat att skydda ledningen, som låg oskyddad på botten, från vågverkan och annan yttre påverkan för att undvika skador såväl på ledningen som på omgivningens miljö. I länsstyrelsens beslut från 2011 föreskrevs inget om hur ledningen skulle anläggas på havsbotten och med beaktade av det bedömde Kosterbaden att det var nödvändigt att vidta åtgärder trots att länsstyrelsen inte återkopplat. Kosterbaden lät lägga en betongkanvas över de cirka 20 metrarna av ledningen som låg fri på botten. Utan att avge en inställning till den ändrade anläggningsmetoden skickade länsstyrelsen en skrivelse till Kosterbaden i vilken angavs att länsstyrelsen övervägde att förelägga bolaget att avlägsna ledningen, vilket sedan efterföljdes av det nu överklagade föreläggandet.

Den nuvarande ledningens placering

För att åskådliggöra hur ledningen nu är placerad har Kosterbaden tagit fram en skiss och ett fotomontage av ledningen. Sträckan är benämnd A-B, vilket överensstämmer med den benämning länsstyrelsen använt i bilagan till föreläggandet. Delsträckorna är benämna A1-A6. Kosterbaden har vidare filmat ledningen mellan A och A6. Ledningen består av två rör om 10 cm i diameter vardera inklusive isolering och har en total bredd om cirka 20 cm. På den del av ledningen som är täckt med betongkanvas, vid A1-A2, har ledningen inklusive

betongkanvasen en total bredd om cirka 25 cm. Betongkanvasen är i sig cirka 8 mm tjock. Ledningens höjd är cirka 20 cm inklusive vikterna.

På de första tio metrarna på land (-A) samt de efterföljande tio metrarna i vattnet (A-A1) har ledningen förlagts under havsbotten genom schaktning med grävmaskin. De efterföljande 20 metrarna har ledningen förlagts under havsbotten genom schaktning för hand. På grund av underliggande berg kunde ledningen vid A1-A2 inte schaktas ned. Vid A1-A2 löper ledningen på havsbotten i cirka 20 meter och är draperad med betongkanvas för att förankras på havsbotten. För att förankra ledningen ytterligare samt för att skapa en naturligare miljö har stenar placerats på och vid sidan om betongkanvasen. Vid A2-A3 har ledningen förlagts under havsbotten genom schaktning för hand. Vid A3-A5 ligger ledningen på havsbotten. Denna del kom aldrig att schaktas, då Kosterbaden avvaktade länsstyrelsens återkoppling. På grund av det något större vattendjupet var en förankring genom schaktning inte heller lika akut. Vid A5 är havsdjupet cirka tre meter. Vid A5-B ligger ledningen på havsbotten vilket är i enlighet med länsstyrelsens beslut av 2018. Vid A3-A5 har ledningen av sin egen tyngd börjat sjunka ned under havsbotten. Det är dock endast mellan A och A5 som ledningen ska ligga under botten i enlighet med länsstyrelsens beslut från januari 2018. När ledningen helt sjunkit ned återstår endast cirka 20 meter av ledningen som ligger på havsbotten, vid A1-A2.

Utvecklande av grunderna för förstahandsyrkandet

Föreläggandets tydlighet

Det går inte att av föreläggandet utläsa vilken fastighet föreläggandet avser.

Anläggningsmetoden innebär ingen påtaglig skada på miljön

Länsstyrelsen har inte gjort en bedömning av den miljöpåverkan som rivning och ny förläggning av ledningen skulle medföra. Kosterbadens lösning innebär att ledningen genom ringa ingrepp i miljön blir skyddad mot is och vågverkan samt att den dessutom smälter in bättre i omkringliggande omgivning.

Mark- och vattenområdena på och kring Koster hyser stora naturvärden och är skyddade av flera områdesskydd. Oaktat detta samt den fläckvisa förekomsten av ålgräs är den miljöpåverkan som sker om ledningen får ligga kvar på bottenytan, utan att tryckas ned i botten, godtagbar i sammanhanget. Det skulle inte heller strida mot områdesskydden eller naturvärdena. Det måste beaktas att samhällsnyttan med ledningen är stor medan miljöpåverkan är ringa. Endast 18 meter av ledningens sträckning är draperad med betongkanvas, i det område där ledningen inte kan döljas under bottenytan. Länsstyrelsen har inte tagit hänsyn till att det enbart är denna ledningssträckning som kommer ligga på bottenytan. Utöver dessa 18 meter kommer den sträckning av ledningen som skulle schaktas ned med tiden att sjunka ned i botten. Förändringen är inte påtaglig och miljöpåverkan är inte betydande.

Närmare om samhällsnyttan

På Nord-Koster finns inget kommunalt dricksvatten och det råder vattenbrist. En förutsättning för att Kosterbaden ska kunna bedriva sin verksamhet på ön är att det finns tillgång till färskvatten. Vattentillgång skulle säkerställas inför sommaren 2018. Redan nu sinar brunnarna på grund av den långvariga torkan och värmen.

Kosterbaden undersökte först möjligheten att invänta en eventuell kommunal dricksvattenledning, men fick beskedet att en sådan ledning skulle bli allt för kostsam för Strömstad kommun. Kosterbaden utredde möjligheten att ta dricksvatten via egen brunn. Länsstyrelsen meddelade dock att det inte fanns tillräcklig vattenkapacitet på Nord-Koster för att förse Kosterbaden med den vattenmängd som bolagets anläggning skulle kräva. Enskilda fastighetsägare var oroliga över att vattenuttaget skulle bli för stort. Kosterbaden var därför nödgat att ordna dricksvattenförsörjningen på annat sätt. Ledningen är i dag i bruk och förser boende på Kosterbadens anläggning med 20 lägenheter och tillhörande restaurang, de som nyttjar Nord-Kosters Fiskehamnsförenings hamn i Vettnet, med 30 fasta båtplatser och 50 gästbåtplatser, samt grannar med dricksvatten. Detta måste tillmätas stor betydelse vid bedömningen

Kosterbaden har inte tagit grundvatten från någon brunn på någon närliggande fastighet och har tidigare gett in ett svar med anledning av länsstyrelsens föreläggande angående detta. Kosterbaden har dock en kortare tid haft problem med ledningen, vilket resulterat i att Kosterbaden tillfälligt kopplat den på en PEM-slang och elektrisk pump som placerats vid strandkanten.

Närmare om förekomsten av ålgräs

Vid arbetena med att anlägga ledningen uppmärksammades ålgräs på cirka 1,5–3 meters djup vid A4-A5. I övrigt är havsbotten steril, d.v.s. fri från alger och ålgräs. Det är endast en cirka 20 cm bred och 20 meter lång remsa som går över ålgräset fram till cirka tre meters djup. Det finns inget ålgräs i övrigt längs med ledningen och följaktligen inte heller där ledningen är täckt med betongkanvas. Ett ålgräs utbredning kan variera från år till år eller t.o.m. från månad till månad. Även om det nu konstaterats att ålgräs finns i området medför ledningen inte en sådan betydande miljöpåverkan som länsstyrelsen gör gällande.

För att en avsaltningensanläggning ska kunna fungera på ett optimalt sätt måste intaget av saltvatten vara konstant; det måste vara ett bra vattenflöde. Det är därför aktuell placering har valts. Ett bra vattenflöde gynnar också ålgräs. Eftersom förutsättningarna för ålgräs är goda och ledningen mer och mer kommer att sjunka ner i botten bedöms påverkan på ålgräs minimal. Det skulle vara möjligt att med dykare schakta ned ledningen för hand på denna sträcka, men påverkan på ålgräset blir mindre om ledningen i stället får ligga orörd och sjunka ner i havsbotten av sin egen tyngd. Eftersom ledningen med tiden kommer att sjunka ner i havsbotten kommer ålgräset över tid inte heller påverkas. Havsmiljön har redan hunnit anpassa sig till ledningens placering.

Bästa möjliga placering av ledningen

Vad gäller den bästa möjliga placeringen av ledningen kan det konstateras att länsstyrelsen under ärendets gång inte ifrågasatt de ingivna utredningarna eller efterfrågat annat underlag. Det är på de ingivna utredningarna som länsstyrelsen grundat sitt beslut. Kosterbaden har å sin sida inte haft anledning att ifrågasätta

dessa. Aktuell plats bedöms vara mest lämpad då områdespåverkan endast är mindre.

Områdesskydd, naturmiljön och riksintressen

Länsstyrelsen har i samtliga tidigare prövningar kommit fram till att åtgärden inte påtagligt skadar de värden naturreservatet avser att skydda. Dispens från reservatsbestämmelserna för naturreservatet Kosteröarna har därmed getts.

Åtgärden har vidare bedömts inte påverka miljön inom Natura 2000-området.

Riksintresset för friluftsliv och naturvård skulle inte heller komma att skadas.

Länsstyrelsen har dock i det nu överklagade beslutet gjort bedömningen att samtliga ovan nämnda faktorer kommer att skadas, trots att det bara är en mindre del av ledningen som är anlagd på ett annat sätt än som angetts i det föregående beslutet.

Vid beslutet 2011 angav länsstyrelsen överhuvudtaget inte hur ledningen skulle anläggas. Anläggningsmetoden har tidigare inte varit av stor vikt. Länsstyrelsen har inte närmare angett skälen till den ändrade bedömningen i detta avseende.

Ledningens sträckning har inte den påverkan på skyddsvärda områden som länsstyrelsen gör gällande. Strandskyddet vid Vettnet är till stor del upphävt och gränsen för strandskyddat område löper strax före A4-A5. Endast en mindre del av ledningen är belägen inom strandskyddat område fram till tre meters djup.

Ledningen löper till stor del genom Natura 2000-området. Som nämnts ovan kommer endast en sträcka om cirka 20 meter ligga ovanpå havsbotten, då resterande del av ledningen kommer att sjunka ned under botten. Ledningen löper precis i kant med gränsen till naturreservatet Kosteröarna. Delar av ledningen är till och med belägen utanför reservatet. Den del av ledningen som är draperad med betongkanvas är belägen utanför både naturreservatet Kosteröarna och strandskyddat område.

Området där ledningen är belägen består av dels ett grunt område med sandig botten, dels ett område med stenig botten med inslag av berghäll. På den del av havsbotten där ledningen är beklädd med betongkanvas består havsbotten av stora

stenar med inslag av berghäll. Strukturen på stenarna och betongkanvasen är densamma. Betongkanvasen kommer därför, i likhet med intilliggande stenar, att bli beklädd med ostron och blåmusslor m.m. Kosterbaden har filmat ledningens sträckning och av filmen framkommer att havstulpaner och blåmusslor har börjat växa på ledningen.

Ledningen kommer att ändra vattenströmmen något. Vattenströmmen ändras dock även naturligt av stenar och andra föremål på havsbotten. De 20 metrarna av ledningen som är beklädda med betongkanvas kommer inte leda till någon stor miljöpåverkan. Ledningen är placerad i väst-östlig riktning, d.v.s. i samma riktning som vattnets strömning. Vattnet i viken kan därmed rinna in och ut ur viken på ett normalt sätt. Ledningen har ingen avstängande effekt.

Vad avser den del av ledningen där schaktning för hand skett, vid A2-A3, har naturmiljön överhuvudtaget inte påverkats. Den del av ledningen som ligger på havsbotten, vid A3-A5, är belägen delvis på sandig botten och delvis på mjuk botten. Ledningen har som ovan nämnts börjat sjunka ner under havsbotten av sin egen vikt och det är miljömässigt mer fördelaktigt att låta ledningen fortsätta sjunka ned i botten utan vidare åtgärder.

Bevarandevärdet hos ett område som är av intresse för friluftslivet hänger samman med möjligheter till bad, fritt strövande i obebyggda områden, goda förutsättningar för fritidsfiske, båtliv, camping, vintersport m.m. Då ett avloppsrör tidigare mynnat ut i viken och då det går betande djur ned till strandkanten är viken där ledningen är placerad varken lämpad eller använd för bad. Skälet till att ledningen inte skulle ligga synlig på botten var ursprungligen för att ledningen skulle förläggas på frosthjort djup. Då ledningen i stället kom att isoleras var en placering under havsbotten dock inte längre nödvändig för att säkerställa ledningens funktion. Ledningen med betongkanvas kommer inte skada natur- eller kulturmiljön i området på ett sådant sätt att ett utövande av friluftslivet hindras. Tvärtom har anläggningen en positiv effekt på friluftslivet då fler besökare kan förses med dricksvatten på ön. För att en avsaltningssystem ska kunna förläggas vid Nord-

Koster måste placering ske i ett område där friluftsliv i större eller mindre omfattning bedrivs. Oavsett var avsaltningens anläggningen förläggs kommer viss påverkan ske på ålgräs och sandbankar.

Föreläggandet är för ingripande

Tillsynsmyndigheten får inte tillgripa mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet. Förbud mot en miljöskadlig verksamhet normalt inte ska utfärdas. I allmänhet räcker det med ett föreläggande om att vidta vissa skyddsåtgärder.

Tillsynsmyndighetens ingripande ska begränsas till vad som behövs och bör bara omfatta sådana delar av verksamheten där åtgärder verkligen fordras. Om det saknas anledning att anta att verksamhetsutövaren underlåter att vidta behövliga åtgärder ska man inte ta till ett föreläggande. Vid bedömningen om det ena eller andra tvångsmedlet ska tillgripas ska det enligt Naturvårdsverkets allmänna råd beaktas hur pass sannolikt det är att verksamhetsutövaren tredskas, hur pass brådskande åtgärden är och hur stor risken är för miljö och hälsa. Om det skulle medföra större olägenheter för miljön eller hälsan att stoppa verksamheten än att låta den fortsätta bör man försöka undvika ett förbud (se Naturvårdsverkets Handbok 2001:4, Operativ tillsyn s. 33).

Länsstyrelsen borde ha gett Kosterbaden möjlighet att, inom slutförandetiden om fem år, vidta åtgärder så att ledningen kunde blivit anlagd på ett godtagbart sätt. Om länsstyrelsen varit av uppfattningen att de ändrade förhållandena krävde en ny anmälan borde länsstyrelsen ha meddelat detta så att tillåtligheten kunde ha utretts utifrån de ändrade förhållandena. För det fall länsstyrelsen hade varit av uppfattningen att det ändrade utförandet skadar allmänna eller enskilda intressen hade det vidare funnits en möjlighet att förelägga Kosterbaden att ansöka om tillstånd. Länsstyrelsens agerande har varit oproportionellt i förhållande till den påstådda skadan.

Vid proportionalitetsbedömningen ska nyttan med att ta bort ledningen vägas mot samhällsnyttan av att Nord-Koster förses med dricksvatten. Eftersom ledningen redan är på plats ska dessutom den skada som ett borttagande av ledningen skulle medföra beaktas. Betongkanvasen måste knackas bort med slägga och spett. Under detta arbete kommer grumling ske. Betongrester kommer även att spridas i vattnet. Det ska också beaktas att havsmiljön har anpassat sig till ledningen. Eftersom Nord-Koster har behov av dricksvatten kommer ledningen, för det fall föreläggandet består, behöva förläggas på annan plats där miljön också kommer att belastas. Sammantaget kommer havsmiljön skadas mer om Kosterbaden tvingas ta bort ledningen.

Vidare ska de ekonomiska konsekvenserna ett borttagande av ledningen medför för Kosterbaden beaktas. Den totala kostnaden för ledningen, om den måste förläggas på annan plats, skulle uppgå till cirka 1 600 000 kr exklusive mervärdesskatt. Av beloppet avser 650 000 kronor ursprunglig anläggningskostnad, 300 000 kr borttagande av ledningen samt 650 000 kr anläggande av ledningen på ny plats. Härtill kommer kostnad för nya fastighetsbildningsåtgärder, eftersom nuvarande servitut blir verkningslöst.

Länsstyrelsen har med stöd av 26 kap. 9 § MB godkänt aktuell åtgärd. Det är fråga om ett gynnande förvaltningsbeslut genom vilket Kosterbaden getts en rätt att placera ledningen på havsbotten. Enligt praxis får ett gynnande förvaltningsbeslut inte återkallas. Skälet till detta är att den enskilde ska kunna inrätta sig efter ett fattat beslut. Att förelägga Kosterbaden att ta bort ledningen, på grund av att ett villkor inte går att följa, är oskäligt betungande. Det står inte heller uttryckligen i länsstyrelsens beslut med försiktighetsmått att ledningen inte får vara synlig på havsbotten.

Kunskapskravet

Kosterbaden har inte uppsåtligt brutit mot villkoren i länsstyrelsens beslut från januari 2018. Inte vid någon av de förberedande undersökningarna som genomfördes framkom anledning att misstänka att havsbotten var av sådan

beskaffenhet att ledningen inte skulle kunna förläggas på havsbotten i enlighet med uppställda villkor. För att nå en hundraprocentig kunskap om havsbottens beskaffenhet skulle Kosterbaden ha behövt provschakta längs med hela sträckningen, vilket i sig skulle utgöra en anmälnings- eller tillståndspliktig vattenverksamhet. Att ställa sådana omfattande kunskapskrav är orimligt och oförenligt med 2 kap. 7 § MB.

Kosterbadens kommunikation med länsstyrelsen

Som nämnts ovan har Kosterbaden kommunicerat med länsstyrelsen att förutsättningarna vad gäller bottenförhållandena såg annorlunda ut jämfört med vad utredningarna tidigare visat. Kosterbaden uppgav att bolaget bedömde att de ändrade förhållandena inte behövde anmälas på nytt, men efterfrågade länsstyrelsens synpunkter. Länsstyrelsen återkopplade inte och Kosterbaden tolkade tystnaden som att länsstyrelsen inte hade några synpunkter. Länsstyrelsen hade tidigare varit tydlig med att meddela när en ny anmälan behövde ges in. Först långt senare meddelade länsstyrelsen att myndigheten övervägde att förelägga Kosterbaden att avlägsna ledningen. Även om länsstyrelsens handläggning i och för sig inte är föremål för prövning i detta mål ska den bristfälliga handläggningen och åsidosättandet av serviceskyldigheten tolkas till Kosterbadens fördel.

Övrigt

Enligt länsstyrelsens beslut från januari 2018 följer bl.a. att villkoren från beslutet från 2016 alltså ska gälla för vattenverksamheten. Av beslutet från 2016 följer att arbetena ska vara påbörjade inom två och slutförda inom fem år. Detta innebär att Kosterbaden har på sig att färdigställa arbetena till början av år 2023. Så länge denna tid inte löpt ut kan Kosterbaden följaktligen inte heller tvingas bort ta ledningen utan ska ges rätt att färdigställa arbetena. Med hänsyn till att ledningen kontinuerligt sjunker ner i havsbotten av sin egen tyngd kan det inte uteslutas att ledningen vid början av år 2023 endast till en mindre del, de cirka 20 meter som på grund av bottens beskaffenhet inte sjunker ner, kommer vara belägen på havsbotten. Detta kan rimligen inte utgöra en så stor miljöpåverkan som länsstyrelsen gör gällande.

Utvecklande av grunden för andrahandsyrkandet

För det fall föreläggandet ska bestå ska tiden inom vilken föreläggandet ska vara uppfyllt ändras till 12 månader. Kosterbaden måste få tid att anlita entreprenör och anpassa sig efter väderlek. Länsstyrelsen har tidigare ställt krav att arbeten inte får utföras under perioden den 1 april – den 30 september, varför denna tidsperiod måste undvikas.

Bilagor

Kosterbaden har till överklagandet bifogat bilaga 2 till länsstyrelsens beslut från januari 2018, e-post till länsstyrelsen, principskiss över ledningsförläggning, fotomontage över ledningen, karta över skyddade områden, bilder på ledningens sträckning i förhållande till strandskydd, natura 2000-område och naturreservatet Kosteröarna, yttrande från Kosterbaden till länsstyrelsen, bygglovsbeslut, fotografier och bemötande av länsstyrelsens yttrande av R E.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har motsatt sig ändring av det överklagade beslutet och överlåtit till mark- och miljödomstolen att bestämma tidpunkt när föreläggandet ska vara uppfyllt. Länsstyrelsen har anfört i huvudsak följande.

Länsstyrelsen står fast vid sitt tidigare ställningstagande. Om Kosterbaden skulle välja att ansöka om tillstånd till vattenverksamhet på samma plats skulle Länsstyrelsen förmodligen bedöma att åtgärden medför betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen motsätter sig inte i sak att Kosterbaden ska få bedriva verksamhet med intag av havsvatten till sin avsaltningsanläggning för dricksvatten.

Tillkommande sakomständigheter

Den 7 mars 2018 inkom en förfrågan från Kosterbaden om ändrat utförande. Länsstyrelsen meddelade då att ärendet inte går att hantera på detta sätt utan att det i stället kommer att ske en kommunikering om ett föreläggande att ta bort ledningen.

Det har från Strömstads kommun miljö- och byggkontor i augusti 2018 inkommit ett klagomål angående att Kosterbaden inte har fått igång sin avsaltningsanläggning och då tar grundvatten från andra brunnar i området. I inkommen handling finns uppgift att det är läckage i ledningen och att den måste tas upp för felsökning. Länsstyrelsen har förelagt verksamhetsutövaren att inkomma med redovisning vad gäller grundvattenbortledning från privata brunnar i området samt upptagning av ledning för läcksökning.

Föreläggandets tydlighet

Det är tydligt i bilagan till föreläggandet om återställelse var platsen är belägen och vilka fastigheter som blir påverkade.

Angående förekomsten av ålgräs

Kosterbaden hänvisar till foton med fläckvis ålgräs, tagna vintern 2018. Ålgräsets biomassa är som störst på sommaren. Ett foto från vinterhalvåret kan inte läggas till grund för att bedöma mängden ålgräs på platsen året runt. Ålgräsets habitat varierar dessutom naturligt över åren. I ett område där ålgräset finns etablerat är det av största vikt att vara mycket restriktiv med åtgärder som på något sätt kan inverka negativt på arten. Under sommaren 2018 har Göteborgs Universitet utfört en drönarinvestering för att se ålgräsets utbredning runt Kosteröarna. Den totala ytan av ålgräs beräknades att vid denna tidpunkt vara 0,69 ha. Även ledningen kan ses på kartan, som en grå och blå tunn linje.

Riksintresse och Natura 2000-område

Det aktuella området omfattas av riksintresse enligt 3 kap. MB för såväl friluftsliv som naturvård samt riksintresse för det rörliga friluftslivet enligt 4 kap MB. Områdets bevarandevärde är mycket stort. Det aktuella strandområdet är ett närbeläget och lättillgängligt strandområde för boende i närområdet. Ledningen med betongcanvasen blir väl synlig och förändrar strandens karaktär på ett betydande sätt. Den är inte förenlig med 3 kap. 6 § och 4 kap. 2 § MB.

Områdets bevarandevärde understryks av att område delvis omfattas av Natura 2000-området Koster (SE 0520133). Området börjar cirka 20 meter från strandkanten. Syftet med ett Natura 2000-område är att långsiktigt bevara naturtyper och arter. En av de naturtyper som ska bevaras inom detta Natura 2000-område är naturtyp 1110 – sandbankar, vilket är den naturtyp som råder i det aktuella området. För att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område, krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB. Även åtgärder utanför ett sådant område kan kräva tillstånd om åtgärden påverkar eller riskerar att påverka miljön i området. Ledningen klädd med en betongcanvas riskerar att påverka Natura 2000-området såväl direkt som indirekt. Anordningen, med ledning, betongcanvas och stenläggning, bildar en avskärmande pir i viken vilket bedöms medföra en påverkan på naturmiljön i området. Med den informationen om områdets beskaffenhet och förhållande som nu finns att tillgå hade länsstyrelsen bedömt att platsen är olämplig för det aktuella anläggningsändamålet.

Övrigt

Länsstyrelsen har handlagt ärendena utefter de inkomna handlingar och utredningar som Kosterbaden inkommit med. Det är uppenbart att Kosterbaden insett att länsstyrelsens beslut med villkor från januari 2018 inte varit möjligt att följa och trots detta lagt ut ledningen. Kosterbaden har i detta fall brutit i sitt ansvar både genom att inte utföra tillräckliga undersökningar innan åtgärden påbörjades och genom att frånga de villkor som lämnats i Länsstyrelsens beslut. De aktuella åtgärderna är inte av försumbar betydelse utan medför en betydande negativ påverkan på naturmiljön och omgivningen på den aktuella platsen. Det inte rör sig om en ringa villkorsförändring när det är fråga om att bottenförlägga ledningen i en betongcanvas i stället för att trycka ner den i bottensedimentet.

Bilagor

Länsstyrelsen har till sitt yttrande bifogat förrättning och ledningsrättskarta, tjänsteanteckning, handlingar i klagomåls- och tillsynsärende samt karta över ålgräsets utbredning sommaren 2018.

DOMSKÄL

Enligt 1 kap. 1 § MB ska balken tillämpas bl.a. så att värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas. Av 2 kap. 1 § MB följer att när frågor prövas om tillåtlighet, tillstånd, godkännande och dispens och när sådana villkor prövas som inte avser ersättning samt vid tillsyn enligt denna balk är alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skyldiga att visa att de förpliktelser som följer av detta kapitel iakttas. I samma kapitel anges bl.a. att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet (2 §) och att för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön (6 §). Dessa krav gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem (2 kap. 7 § MB).

Enligt 11 kap. 9 § MB krävs det som huvudregel tillstånd för vattenverksamhet. Regeringen får dock enligt 11 kap. 9 a § MB meddela föreskrifter om att det för vissa vattenverksamheter i stället för tillstånd ska krävas att verksamheterna har anmälts. Av 11 kap. 9 b § MB följer att en anmälningspliktig verksamhet får påbörjas tidigast åtta veckor efter det att anmälan har gjorts, om inte tillsynsmyndigheten bestämmer något annat. Av 11 kap. 12 § första stycket MB framgår vidare att tillstånd enligt MB eller anmälan enligt 11 kap. 9 a § MB inte behövs om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena. I 19 § förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter finns en uppräknning av anmälningspliktiga verksamheter. Av 23 § samma förordning följer att anmälningsärendet ska utmynna i ett ställningstagande av tillsynsmyndigheten att antingen beslut om förbud, föreläggande om att vidta försiktighetsmått eller ansöka om tillstånd, eller att underrätta anmälaren om att ärendet inte föranleder någon åtgärd från tillsynsmyndighetens sida. Genom anmälningsförfarandet säkerställs att

tillsynsmyndigheten får tillräckligt underlag för att kunna bedöma vilka eventuella åtgärder som behöver vidtas med anledning av verksamheten.

Enligt 26 kap. 9 § första stycket MB får en tillsynsmyndighet meddela de förelägganden som behövs i det enskilda fallet för att MB samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas. Av andra stycket samma paragraf framgår att mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet inte får tillgripas. Av 26 kap. 14 § MB framgår att ett beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite.

Kosterbaden, genom R E från BlueOrbis AB, har den 7 mars 2018 via e-post meddelat länsstyrelsen om de ändrade förutsättningarna, som bl.a. medfört att Kosterbaden klätt ledningen i betongcanvas, och att Kosterbaden bedömt att de åtgärder som på grund av detta behöver vidtas inte behöver anmälas på nytt. Av handlingarna i länsstyrelsens akt framkommer att länsstyrelsen den 20 april 2018 meddelat R E att ärendet inte kan hanteras på detta sätt och att länsstyrelsen avser att kommunicera ett föreläggande om att ta bort ledningen.

Mark- och miljödomstolen bedömer att Kosterbadens meddelande den 7 mars 2018 till länsstyrelsen inte kan anses utgöra en ny anmälan om vattenverksamhet. Vidare står det klart att länsstyrelsen den 20 april 2018, alltså innan åtta veckor passerat från den 7 mars 2018, meddelat Kosterbaden att den hade för avsikt att kommunicera bolaget ett föreläggande att ta bort ledningen. Mot denna bakgrund står det enligt mark- och miljödomstolens bedömning klart att Kosterbaden utan ny anmälan lagt ut intagsledningen på annat sätt än vad som följer av de försiktighetsmått som meddelats genom länsstyrelsens beslut i januari 2018. Mark- och miljödomstolen bedömer att det inte är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena. Kosterbadens utläggande av ledningen, på annat sätt än vad som följer av länsstyrelsens beslut i januari 2018, har alltså varit en anmälningspliktig åtgärd.

Det aktuella området har ett mycket starkt bevarandevärde. Av den rörledningskarta som Kosterbaden gav in i samband med anmälan om vattenverksamhet i januari 2018, som också bilagerades till länsstyrelsens beslut, framkommer att såväl ledningsservitutet som den planerade ledningen avseende större delen av sträcka A1-A2 ligger i ett område som är naturreservat, Natura 2000-område och omfattas av strandskyddsbestämmelserna. Detsamma gäller för hela sträckan A3-A5. Därutöver omfattas hela det aktuella området av riksintressena naturvård, friluftsliv, rörligt friluftsliv och obruten kust.

Kosterbaden har gett in bilder på ledningens sträckning i förhållande till strandskydd, Natura 2000-område och naturreservatet Kosteröarna och gjort gällande att den del av ledningen som är draperad med betongcanvas, A1-A2, ligger utanför både naturreservat och strandskyddat område. Mark- och miljödomstolen konstaterar att ledningens sträcka A1-A2 på dessa bilder löper närmast längst med områdesskydden, vars gränser lutar något vilket medför att ledningen ungefär vid A3 går in i skyddsområdet. Dessa bilder är inte lika detaljerade som rörledningskartan. Vidare framkommer av dessa bilder att ledningssträckningens positioner A1-A6 är inmätta med 3 meters noggrannhet. Att ledningen redan vid sträckningen A1-A2 ligger inom såväl naturreservat som strandskyddat område ligger således inom inmätningens felmarginal. Mark- och miljödomstolen kommer mot denna bakgrund vid sin bedömning av ledningens placering i förhållande till gällande områdesskydd utgå ifrån vad som framkommer av rörledningskartan som Kosterbaden gav in i samband med anmälan om vattenverksamhet i januari 2018 och inte de bilder som Kosterbaden senare gett in.

Den aktuella ledningen som enligt länsstyrelsens beslut skulle tryckas ned under bottenytan fram till punkten A5 har alltså istället kommit att placeras ovanpå botten vid A1-A2 och A3-A5, där placeringen ovanpå ytan avseende A1-A2 kommer att bli permanent och där placeringen avseende A3-A5 på sikt kommer att sjunka ned till och igenom botten. Mark- och miljödomstolen ifrågasätter inte vad Kosterbaden anfört om att havstulpaner och blåmusslor börjat växa på delar av ledningen. Placeringen medför dock enligt domstolens bedömning förändringar i naturmiljön.

Även den del av ledningen som på sikt kommer att sjunka ned i botten kommer påverka miljön just genom att det är fråga om en föränderlig placering av ledningen över tid. Kosterbaden kan mot denna bakgrund inte anses ha utfört erforderliga undersökningar för att kunna välja en plats för åtgärden som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för miljön. Kosterbaden har inte heller visat att ledningen i dess nuvarande utformning inte ger upphov till sådan skada på miljön att den godtas. Med hänsyn till de mycket höga skyddsvärdena som gäller för området är det inte orimligt att ställa höga krav på den bevisning som Kosterbaden måste prestera i detta avseende. Mark- och miljödomstolen bedömer att det saknas utredning som styrker att borttagandet av ledningen skulle medföra en större skada på miljön än att låta den vara kvar. Vad Kosterbaden anfört om länsstyrelsens handläggning föranleder inte domstolen att göra någon annan bedömning i denna del. Mark- och miljödomstolen bedömer att föreläggandet inte kan anses vara allt för ingripande. Mot denna bakgrund har länsstyrelsen haft fog för att i enlighet med 26 kap. 9 och 14 §§ MB rikta ett utrivningsföreläggande förenat med vite gentemot Kosterbaden. Att det i föreläggandets inge angetts fastighetsbeteckning kan mot bakgrund av vad som framkommer av bilagan till föreläggandet inte anses medföra att det är så otydligt att det på denna grund måste upphävas. Kosterbadens förstahandsyrkande ska alltså avslås.

Mark- och miljödomstolen anser inte att det framkommit skäl för nu senarelägga tidpunkten för fullgörandet av föreläggandet. Kosterbadens andrahandsyrkande ska därför avslås.

Mark- och miljödomstolen erinrar om att en prövning av anläggningens tillåtlighet kan ske genom en ansökan om tillstånd enligt MB.

ANVISNINGAR FÖR ÖVERKLAGANDE, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 17 september 2019

Gustaf Strand

Roger Ödmark

Tingsfiskalen Gustaf Strand, ordförande, och tekniska rådet Roger Ödmark har deltagit i avgörandet. Föredragande har varit beredningsjuristen Maria Aldegren.